

İLACI NASIL ALGILIYORUZ?

Pharmacon eski Yunanca'da ilaç, büyü ve zehir anlamlarına gelen karma bir kavramdır. Tarihte ilk ilaçların kullanılışı daima büyü ile birlikte olmuştur. Çünkü ilk insanlar hastalığının nedenlerini kötü ruhlara, tabiat olaylarına ve Tanrıların insanları cezalandırma isteği gibi insanüstü kuvvetlere bağlamışlardır.

20. yüzyıl ilaç geliştirilmesi açısından oldukça önemli ilerlemelere sahne olmuştur. Özellikle **aspirin** (1897) ve sifilis tedavisi için kullanılan **salvarsan** (1906) bu konuda kayda değer örneklerdir. **Salvarsan** mikroorganizmalar üzerine seçici etkiye sahip olması nedeniyle Paul Ehrlich tarafından **sihirli mermi** olarak adlandırılmıştır. Bunları tiroksin ve birçok vitaminin sentezi, insülin eldesi, ve sülfü ilaçlarının keşfi izlemiştir. II. Dünya Savaşında, Fleming tarafından bulunan **penisilin** (1929) saflaştırılıp üretimi yapılabildiği. Sülfonamidler ve penisilinler sayesinde insanlar (ve savaşlarda askerler) artık enfeksiyon nedeniyle hayatlarını kaybetmemeye başlamışlardır. Penisilini streptomisin, tetrasiklinler, antiinflamatuar steroidler, tetrasiklinler ve kontraseptif steroidler izlenmiştir. **Levodopa** bulunması ile birlikte katatonik tipteki Parkinson hastaları sosyal yaşantılarına geri dönmüşlerdir.

1900'lerin başında yaşanan kimya devrimi ile birlikte nisbeten kısa bir süre içerisinde **mucize ilaç** kavramına yönelik birçok buluş gerçekleşmiştir. İlaç ve mucize kavramlarının birlikte anılmaları 1962 yılında talidomit kullanan gebelerin fok balığına benzer (fokomeli) bebeklere sahip olmasıyla sona ermiştir. Yeteri kadar bilgiye sahip olunmadan kullanılan ilaçlardan zarar da görebileceğimizi, özellikle tüm Avrupa, bu trajedi ile öğrenmiştir. Daha önce de ilaca ait trajediler yaşanmış olmasına rağmen tüm dünyada ses getiren bu facia aynı zamanda modern farmakovijilans sistemlerinin kurulması için ilüci bir güç olmuştur. Talidomit faciası daha sonra Başkan Kennedy tarafından madalya ile ödüllendirilen Dr. Frances Kelsey'in talidomitin güvenlik bilgilerini tanı bulmaması nedeniyle ABD'de yaşanmıştır.

Günümüzde ise ilacın piyasaya çıkıktan sonra da izlenmesi gereken ve "**deneyisel**" yapısını koruyan bir ajan olarak görülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. "Her terapötik girişim bir hipotezinin test edildiği bir deney olarak değerlendirilmelidir" görüşü ile de bu durum ifade edilmektedir. Sonuçta algımızda değişmesi gereken bir kavram olarak, ilaç sadece mucizevi bir ürün değil, teknolojik bir üründür ve bu yüzden her teknolojik ürün gibi bir riske sahiptir.